

SİLİFKE VE DOLAYLARINDA YAPILAN TOPRAKÜSTÜ ARKEOLOJİK ARAŞTIRMALAR RAPORU (1979)

Prof. Dr. SEMAVİ EYİCE

Silifke ve çevresini 1972 yılından beri İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde kürsümüz yardımcıları ve öğrencilerimizden meydana gelen küçük bir ekip ile araştırmakta ve incelemekteyiz. Bu yıl yaptığımız çalışmalarda, evvelce yapılan bazı araştırmaların elde edilen sonuçlarını kontrol ettikten başka, başlıca dört konu üzerinde durulmuştur. Bu dört konu şu surette özetlenebilir:

1. *Kanlıdivan*

Silifke - Mersin yolu üstünde, ana yoldan 3 km. içeride bir obruk etrafında kurulmuş önemli bir ören yeri olan Kanlıdivan eskidenberi tanınan ve kalıntıları bilinen küçük bir şehirdir. Burası hakkında hazırladığımız etraflı bir yazımız bir kaç yıl önce yayınlanmıştı. Bu yıl yaptığımız çalışmalarda buradaki küçük yerleşme yerini bir daha inceleyerek, asistan - mimar Birol Alpay tarafından bir şehir plânı çizilmiştir.

2. *Devecili örenyeri*

Kanlıdivan örenyerinin kuzeyinde yaya olarak bir buçuk saatlik bir yürüyüşle erişilen Devecili örenyerinde şimdiye kadar hiç bir yerli veya yabancı yayında bahsi geçmeyen küçük bir yerleşme yeri bulunmuştur. Çevre araziye hâkim bir sırtın üstünde ve denizi uzaktan gören bir arazide kurulan bu yerleşme yerinde oldukça büyük bir basilikanın varlığı bunun bir Bizans kasabası olduğunu isbatlamaktadır. Bu yerleşme yerinde belirli bir planı olan ve duvarları hayli yüksek olarak duran evler de bulunmaktadır. Bu evlerden bir tanesi güneye bakan cephesi ve bu cephedeki pencereleri ile bölgenin profan mimari özelliklerine sahip bulunmaktadır. Bu yerleşme yerinin küçük bir de nekropolü olduğu kalan lâhitlerden ve kaya içine oyulmuş mezarlardan anlaşılıyor. Bu mezarlar arasında bir tanesi küçük

bir anıt biçiminde yapılmış olması bakımından dikkati çeker. Antik yapılar andıran bu mezar anıtının gerçekte bir Hıristiyan mezarı olduğu alınlık taşını süsleyen bir haçtan anlaşılmaktadır. Bu ören yerine arkadan dolanarak giderken raslanan pres ve doğrudan doğruya vâdiye inerken karşılaşılan kayadan oyulmuş sarnıçlar, bu sırtın toprağının evvelce verimi sağlamak üzere işlenmiş olduğunu belli eder.

3. Kızılören

Yenibahçe deresi vadisinin doğu tarafında Paslı'nın güneyinde Kızılören denilen bir yerleşme yeri ile daha karşılaşılmıştır. Hiç bir araştırmacının şimdiye kadar görüp, incelemeyeği bu yerde ölçüleri pek büyük olmayan bir basilikanın varlığı burada da Bizans çağında yaşandığını belli eder. Etrafta ise hayli çok sayıda ev kalıntıları görülür. Bunlardan bir kaçı muntazam plânlara sahiptirler. Ayrıca bu evlerden biri önüne sonradan eklenen bir kule ile dikkati çekmektedir. Bu evlerin duvarlarında değişik taş örgü tekniklerinin kullanılmış olması, burada antik çağdan itibaren yaşanmış olduğunu gösterir. Bu yerleşme yerinde bir nekropol ile karşılaşılmamış olmakla beraber, kapağında Hıristiyanlık âlameti olan haçla süslü bir lâhit bulunmuştur.

4. Gökkale

Silifke'den Uzuncaburç'a giden yolun batısında Çaltı - Bozkır köyüne giden yoldan yürüyerek yarım saatte ulaşılan Gökkale denilen yerde de küçük bir yerleşme ile karşılaşmıştır. Yabancı araştırmacıların sadece uzaktan dürbünle görerek varlığını bir kaç kelime ile belirttikleri bir yer de ilk olarak tarafımızdan incelendi. Çalılar arasına yer yer raslanan muntazam taş döşeli yol kalıntıları buranın evvelce çevredeki şehirlere bağlantısı olduğuna işarettir. İlgi çekici olan husus bu derecede ufak bir yerleşmenin bu kadar muntazam bir yola sahip oluşudur. Gökkale adı verilen yerleşme yerine yaklaşırken yamaçta bir kaç lâhid görülür. Solda ise bir evin kalıntıları vardır. Fakat esas önemli olan, sırtın hâkim bir noktasında etrafa ve uzaktaki denize harikulade bir manzaraya sahip olan iki katlı başka bir evdir. Önünde taş döşeli bir avlu bulunan bu iki katlı ev çok iyi durumda kalmıştır. Balkonlu ve ikiz pencereci güney cephesi bölge eski ev mimarisine uymaktadır. Yakınında büyük bir lâhit,

arkasında ise başka ev kalıntıları vardır. Bunlardan birinin içindeki bir kapı lentosunda bir haçın bulunması bu yerleşme yerinin de Bizans çağına ait olduğunu gösterir. Etrafta raslanan lâhit ve kayadan oyulmuş mezarların kapaklarında da haçlar işlenmiştir. Burada ayrıca yine kayadan yontulmuş büyük bir pres (zeytin veya üzüm?) in de varlığı dikkati çekmektedir.

1979 yılında yaptığımız araştırmalarda yukarıda kısaca belirtilmiş olan ören yerleri incelenmiş, bunların vaziyet plânları çıkarılmış yapıların ayrı ayrı ölçüleri alınarak plân ve rölöveleri için gerekli notlar alınmıştır. Ayrıca bu yapıların renkli ve siyah - beyaz fotoğrafları çekilmiştir. Bu buluntular şu hususları ortaya koymaktadır:

a) Silifke gerisinde Toroslarda şimdiye kadar burada çalışan araştırmacıların göremedikleri daha pek çok yerleşme yerleri bulunmaktadır. Ancak yaya erişilebilen bu küçük yerleşme yerlerinde sadece zamanın harap ettiği çok sayıda yapı ile karşılaşılır.

b) Bu yerleşme yerleri arasında şimdiye kadar bilinenlerin dışında bir takım ikinci derecede yollar da uzanmaktadır. Bu yolların tanınması güney Anadolu'nun tarihi coğrafyası bakımından değerlidir.

c) Bugün hiç veya pek az hayat olan bu yerlerde evvelce yaşayan insanların tarımdan faydalandıkları anlaşılmaktadır. Suyu çok sayıda sarnıçlar yapmak suretiyle sağlayan bu insanlar, bıraktıkları çok sayıdaki preslerde ya zeytin veya üzüm ezmek suretiyle yağcılık veya şarapçılık ile geçiniyorlardı.

d) Rasladığımız çok sayıdaki evler, güney Anadolu'nun Bizans çağındaki profan mimarisi hakkında açık bir bilgi verecek kadar zengindir. Bunların plân ve rölöveleri asistanım mimar Birol Alpay tarafından çizilmektedir.

1979 yılı çalışmaları sırasında Erdemli müzesinde bulunan bazı eşya üzerinde durularak bunların konumuzu ilgilendirenleri etraflı surette incelenmiştir.